

2.3.2 תכנון שירותי הסיוע

תכנון שירותי הסיוע הוא תהליך של בדיקה, הגדרה וסיכום בדבר השירותים הסוציאליים לסיוע בחינוך לפי סעיף 27 בספר החוקים הסוציאלי השמיני. תהליך התכנון הוא בראש ובראשונה תהליך סוציו-פדגוגי שמטרתו עריכת דיונים וקבלת החלטות בהשתתפות גופים ציבוריים או עצמאיים וקהל היעד (הורים ואפוטרופוסים, ילדים ובני נוער).

לפי סעיף 36 בחוק, תהליך התכנון יכלול את המרכיבים הבאים:

- מעורבות ההורים, הילדים ובני הנוער, וכן אפוטרופוס מלא/חלקי, במידה וישנו.
- שיתוף פעולה בין אנשי מקצוע.
- עריכת תוכנית תמיכה,
- עריכת מעקב שוטף על יישום ההחלטות.

2.3.2 תכנון שירותי הסיוע

סעיף 36 פסקה 2 בספר החוקים הסוציאלי השמיני קובע את החובה לערוך תוכנית למתן שירותים. על התוכנית לכלול הליכי בדיקה, הגדרה וסיכום בדבר השירותים הסוציאליים לסיוע בחינוך לפי סעיף 27 בחוק. סיוע בהשתלבות עקב מוגבלות נפשית או סיכון למוגבלות נפשית לפי סעיף 35 בחוק או תמיכה במבוגרים צעירים לפי סעיף 41 בחוק. עם זאת, תהליך התכנון לא יוגבל לתהליך מיהל בלבד; זהו **בראש ובראשונה** תהליך סוציו-פדגוגי שמטרתו עריכת דיונים וקבלת החלטות לגבי שירותי הסיוע הניתנים על ידי גופים ציבוריים או עצמאיים לרווחת הנוער. התהליך נועד לאפשר לילדים, להורים, לבני נוער ולהוריהם להתמודד עם הבעיות שאותרו מתן תמיכה הדרושה והמתאימה. תהליך התכנון מיועד גם לאותם שירותי תמיכה הצפויים להינתן על פני תקופה ממושכת יותר, כגון: שירותי סיוע חינוכי לפי סעיף 27 והלאה בספר החוקים הסוציאלי השמיני, סיוע בהשתלבות לפי סעיף 35 בחוק ותמיכה במבוגרים צעירים לפי סעיף 41 בחוק.

תהליך התכנון מתחיל ביישום ראשוני ולאחריו קביעת השירותים הנדרשים, עריכת לוח זמנים וסיוע מתן הסיוע. במילים אחרות, התהליך מורכב משלושה תהליכי משנה:

1. בירור הצורך בעזרה
2. תכנון העזרה
3. בדיקת הביצוע, עריכת התאמות וסיום התהליך.

תהליך התכנון עמדת מפתח בפינוח איכות השירות. כלל, התהליך אמור לשפר את יעילות השירותים ולהבטיח את איכותם. מחקרים אמפיריים מאשרים כי יש מתאם בין תהליך התכנון למתן העזרה בפועל, כלומר איכות התכנית תשפיע על האפשרות למתן עזרה בחינוך שהיא טובה באיכותה. האחריות לתהליך התכנון מוטלת על השירות הסוציאלי הכללי (ASD) של לשכות הרווחה לנוער, אשר נדרש להשתמש בתכנון העזרה בתור כלי עזר בכל מקרה ומקרה.

על פי סעיף 36 בספר החוקים הסוציאלי השמיני, תהליך התכנון יכלול את השלבים הבאים:

- מתן ייעוץ ומעורבות מקיפים של ההורים /או האפוטרופוסים (גם ההורים שאינם מחזיקים במשמורת) וכן של הצעירים הנוגעים בדבר, באופן מתאים, מובן ובר-ביצוע (תוך התחשבות, למשל, בהשלכות אפשריות על התפתחות הילדים או בני הנוער).
- התייעצות בין אנשי מקצוע בהכרעות לגבי מתן השירותים המתאימים.
- עריכת תוכנית למתן סיוע (כולל עריכת פרוטוקול שיחה), שלה כמה תפקידים: היא מבטיחה את מעורבותם של הגורמים העיקריים, היא מציגת את הגורמים ("הצורך בחינוך"), מפרטת את סוג התמיכה והשירותים ההכרחיים, את היעדים, הפתרונות האפשריים לבעיות והשלבים הבאים לפעולה. התכנית מסייעת במעקב אחר מתן השירות ומבטיחה:
- המשכיית בתכנון הסיוע במסגרת מעקב שוטף על מתן השירותים, שבמהלכו בודקים אם הושגו המטרות הרצויות בקרב הנגעים בדבר או המוסדות המשתתפים.

חשיבותן של תוכניות הסיוע עלתה בעקבות החוק בדבר חיזוק הילדים והנוער משנת 2021 (KJSG). התוכנית מתייחסת כיום גם לשירותים להם זכאים מבוגרים צעירים, צעירים בעלי מוגבלויות ומטפלים (סעיפים 36, 37, פסקה 4 בספר החוקים הסוציאלי השמיני).

מאז, גם לשכות הרווחה לנוער מחויבות במפורש להיות מעורבות בתהליך של תכנון הסיוע לילדים ובני נוער נעם מוגבלות פיזית /או נפשית. נכון להיום, שירותים אלה מעוגנים בספר החוקים הסוציאלי התשיעי (סעיף 10 א פסקה 3 בספר החוקים הסוציאלי השמיני, סעיף 117 פסקה 6 בספר החוקים הסוציאלי התשיעי). עדי להעברתם לתחום הרווחה לילדים ונוער בשנת 2028 ("הפתרון המכליל"), ההוראה החדשה תבטיח שצרכי הילדים, אחיהם והוריהם לא ייבחנו רק מזווית המוגבלות בהשתלבות בחברה, אלא מנקודת מבט רחבה יותר של סיוע סוציו-פדגוגי וסיוע מערכתי למשפחות מטעם לשכות הרווחה לנוער, כך שיינתנו להם כבר עכשיו השירותים ההכרחיים.

לקריאה נוספת

Merchel, Joachim (2019): Hilfeplanung. In: Merchel, Joachim (ed.): Handbuch Allgemeiner Sozialer Dienst (ASD). 3rd edition. Munich, p. 190–202.
Pluto, Liane (2018): Partizipation und Beteiligungsrechte. In: Böllert, Karin (ed.): Kompendium Kinder- und Jugendhilfe. Wiesbaden, p. 945–965.